

ФІНАНСОВО-КРЕДИТНА СИСТЕМА

УДК 336.71:005.591.4

Буряк П.Ю.,
д-р. екон. наук, проф.

РЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ БАНКІВ В УМОВАХ КРИЗИ

Постановка проблеми. У діяльності банків під час фінансово-економічних криз виникають несподівані проблеми. А світова рецесія, яка розпочалася в 2007 р. та призвела до фінансово-економічної і, в тому числі, банківської кризи 2008-2010 рр. в Україні, є причиною, а водночас і передумовою таких наслідків, як банкрутства банків, втрати ними платоспроможності, ліквідності, наростання кількості негативно класифікованих активів та, в цілому, кредиторської і дебіторської заборгованості.

За таких умов на сучасному етапі розвитку ринкових відносин частіше виникають підстави для використання реструктуризації як одного із шляхів оздоровлення економіки. Свідченням такого досвіду є вітчизняна та зарубіжна практика господарювання, де реструктуризаційні процеси в економіці є логічним явищем. В першу чергу такі процеси відбуваються у банківській сфері, оскільки вона є найвразливішою в національній економіці. Як правило, світова криза паралізує діяльність банківських установ та позбавляє їх ліквідності, тому процеси реструктуризації у банківській сфері потребують дослідження та осмислення, що впливає із специфіки формування і функціонування банківського сектора економіки. Як наслідок вище зазначеного, на сучасному етапі зростає актуальність дослідження процесу реструктуризації банків, як одного із шляхів ефективної реалізації антикризових заходів та шляхів оздоровлення економіки загалом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання, які стосуються реструктуризації банків та їх діяльності в умовах кризи досліджували такі вчені, як: О. Афанасьева [1], І. Бланк [2], О. Базилінська [3], В. Гамалій [4], В. Гланц [5], Г. Дорофеева [6], В. Костогриз [7], В. Корнеев [8], Г. Кравчук [9], Н. Копилюк [10], В. Марчук [11], С. Реверчук [12] та ін.

Однак у більшості наукових досліджень мало уваги приділено саме окресленню процесу реструктуризації банків, як одного із шляхів ефективної реалізації антикризових заходів та шляхів оздоровлення економіки загалом. Усе це свідчить про актуальність теми, а відтак зумовило вибір напрямку дослідження в науковому і практичному аспектах.

Постановка завдання. Метою дослідження є обґрунтування теоретичних, методологічних положень і практичних рекомендацій щодо основних засад реструктуризації банків та їх діяльності в умовах кризи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Слабкий, тобто проблемний банк у Рекомендаціях Базельського комітету з банківського нагляду при Банку міжнародних розрахунків визначений як банк, ліквідність або платоспроможність якого ослаблена або буде ослаблена доти, поки не будуть вжиті заходи зі значного покращення стану його фінансових ресурсів, профілю (сукупності параметрів) ризиків, з корекції стратегічного напрямку діяльності, зі збільшення потенційних можливостей управління ризиком та підвищення якості управління [13].

Також у Рекомендаціях Базельського комітету зазначено, що серед чинників появи слабких банків є: фінансові кризи, негативні макроекономічні потрясіння, включаючи валютні ризики, слабкий реальний сектор економіки, недостатня підготовка банківського сектору до лібералізації економіки та ін. [13].

Своєю чергою діяльність щодо порятунку слабких і нестабільних банків можна визначити, як антикризову діяльність, яку здійснює, з одного боку, керівництво банку, а з іншого, впроваджуються заходи системного характеру, які втілює Центральний банк країни.

В економічній літературі також існує поняття антикризового фінансового менеджменту, в якому деякі автори [4] виділяють два рівні: системи ризик-менеджменту та системи управління фінансовою санацією об'єкта менеджменту.

На думку В. Костогриз [7], варто також виокремити такі підвиди антикризового управління:

– передкризове управління, яке здійснюють для своєчасного виявлення та прийняття рішень для запобігання кризи, що передбачає систему профілактичних заходів щодо відновлення порушеної рівноваги, мінімізацію втрат конкурентоспроможності;

– управління в умовах кризи, що передбачає стабілізацію нестійких станів і оцінку кризової ситуації, виявлення факторів, що зумовили виникнення кризи, вивчення слабких та сильних сторін установи, оцінка потенційних можливостей щодо подолання кризи, пошук шляхів мінімізації негативних наслідків кризи, відновлення фінансової стійкості;

– управління процесами виходу з кризи, яке здійснюють для мінімізації втрат і втрачених можливостей під час виведення з кризи, обґрунтування стратегічної програми виходу з кризи, оперативне виявлення відхилень фактичних результатів реалізації програм оздоровлення від передбачених стратегічною програмою та розробка системи заходів щодо їх ліквідації.

Діяльність менеджменту банку, що поєднує у собі всі три підвиди антикризового управління, носить назву реструктуризація.

За визначенням О. Я. Базилінської [3], реструктуризація в загальному тлумаченні – це високоефективний ринковий інструмент покращення умов функціонування підприємства при мінімальних витратах на її здійснення.

Своєю чергою Г. А. Дорофєєва [6] цілями і завданнями антикризової реструктуризації називає наступні: створення ефективної системи антикризового менеджменту; усунення можливості виникнення банкрутства; відновлення платоспроможності; захист від недружнього поглинання; звільнення бізнесу від неліквідних активів.

Виходячи з наведених визначень, ми вважаємо, що реструктуризація банків в умовах кризи – це сукупність методів, інструментів і процедур, які застосовуються щодо проблемного, кризового банку, наслідком чого буде відновлення платоспроможності банку, забезпечення його ліквідності відповідно до вимог ЦБ, збалансування активів та пасивів банку (позбавлення балансу банку від негативно класифікованих активів та скорочення простроченої дебіторської заборгованості), зміна організаційно-управлінської структури банківської установи відповідно до вимог ринку та досягнення прибутковості в обмежені строки.

Науковці і практики до різновидів реструктуризації і, зокрема, реструктуризації банків, відносять такі: операційна, фінансова, корпоративна (реорганізація), організаційна, технічна, управлінська, виробнича, випереджувальна, адаптаційна, правова, стратегічна, ринкова, соціальна, екологічна та ін.

Ми погоджуємось з точкою зору С. К. Реверчука [12] стосовно того, що головними різновидами реструктуризації банків є: фінансова (проведення змін у активах і пасивах банку), корпоративна (проведення організаційно-правових змін банку), реінжиніринг бізнес процесів (проведення змін у структурі банківських послуг) та організаційно-управлінська (проведення змін у структурі керівництва, управлінсько-виконавчого персоналу, а також змін організаційної структури банку – внутрішніх підрозділів та системи організації регіональних управлінь, філій та відділень банку). Саме ці напрями діяльності менеджменту банку задовольняють потреби щодо антикризової діяльності банків.

Серед основних видів реструктуризації банків в умовах кризи виокремлюємо фінансову та корпоративну. Фінансова реструктуризація передбачає коректування та гармонізацію активів і пасивів банку, що призведе до зменшення кредиторської та дебіторської заборгованості банку, підвищить ліквідність та, відповідно, платоспроможність. Корпоративна реструктуризація (реорганізація) покликана здійснити низку радикальніших, аніж фінансова реструктуризація, кроків, адже передбачає такі заходи, як злиття та приєднання (об'єднувальні форми реорганізації, які передбачають припинення юридичної особи), виділення та поділ (розподільні реорганізації, які передбачають створення нових юридичних осіб) чи перетворення банку.

Доцільно зазначити, що реорганізація банку може здійснюватися за ініціативи власників чи менеджменту банку, тобто добровільно, за ініціативи НБУ, тобто примусово, та в обов'язковому порядку, наприклад відповідно до зміни законодавства. Передумовою реорганізації в кризовий період може бути введення в банк тимчасової адміністрації.

Фінансова реструктуризація банківських установ має різноманітні методи та інструменти. Ці методи та інструменти мають неоднаковий характер дії та застосовуються як банком, так і державними органами банківського нагляду (рис. 1).

Також важливо згадати і про податкові пільги як метод реструктуризації, оскільки одне з центральних місць у системі державного регулювання банківської діяльності займає саме податкове регулювання. Ефект від нього проявляється [5]: на макрорівні, забезпечуючи реалізацію державної фінансової політики та стабільність банківської системи; на мезорівні – визначаючи рентабельність діяльності банків, масштаби здійснення операцій та напрями спрямування коштів тощо; на мікрорівні – опосередковано визначаючи поведінку клієнтів банків, вплив на яку здійснюється як через податки, що включаються до ціни банківських послуг, так і через оподаткування доходів, отриманих у банківській сфері.

Доцільно зазначити, що введення податкових пільг для банківського бізнесу не є типовим методом реструктуризації як для банків для України, так і для світу, адже банк в стані кризи, який потребує проведення реструктуризації, не отримує прибутків. Проте в світовій практиці такий інструмент застосовується.

Наприклад В. Корнєєв [8], говорячи про фінансову реструктуризацію з боку державних органів влади, визначає наступні методи:

– по-перше, підтримка стабільності національної валюти і банківської системи повинні визначати адміністрування і монетарне регулювання НБУ в сучасних кризових умовах;

– по-друге, грошово-кредитна політика повинна бути більш гнучкою, де подальше зниження

облікової ставки НБУ з метою стимулювання попиту на гроші вважається прийнятним для коригування вартості грошей в інтересах учасників ринку;

– по-третє, необхідні додаткові зусилля щодо підвищення довіри до грошово-кредитної політики та розуміння особливостей валютно-курсової політики.

З боку державних органів влади	З боку власників та менеджменту банків
Вливання капіталу у проблемні банки (в т. ч. націоналізація та приватизація)	Реструктуризація боргу перед кредиторами
Розміщення депозитів Урядом	Входження інвестора
Кредити рефінансування	Управління ліквідністю
Встановлення податкових пільг	Управління активами і пасивами
Створення стабілізаційного фонду для фінансування потреб проблемних банків	Діяльність щодо реструктуризації боргу дебіторів
Зниження (відміна) обов'язкових резервних вимог	Залучення капіталу на умовах субординованого боргу
Створення санаційного банку та викуп проблемних активів	Продаж негативно класифікованих активів (в т. ч. факторинг)
Підтримка стабільності національної валюти і в цілому проведення стабільної грошово-кредитної політики, підвищення довіри	Реінвестування прибутку акціонерами
Зниження облікової ставки НБУ	Сек'юритизація активів
Заборона дочасної видачі строкових депозитів	Додаткова емісія акцій
Створення реєстру недобросовісних позичальників	Впровадження програми зменшення витрат

Рис. 1. Методи фінансової реструктуризації комерційних банків

Джерело: складено на основі [1; 8; 12]

Проаналізуємо методи фінансової реструктуризації, що здійснюються самим банком, в особі його власників чи менеджменту. Першим серед таких методів необхідно виокремити реструктуризацію кредиторської заборгованості банку, що є актуальним для України перед зовнішніми позичальниками [1]. Не менш важливим, відзначає автор, є поповнення капіталів банків. В період кризи 2008–2010 рр. вливання капіталу отримали багато Українських банків (табл. 2).

Таблиця 1

Джерела поповнення капіталу банків під час фінансової кризи 2008–2010 рр.

Джерело	Банки
Інвестиції акціонерів банку	ПАТ «КРЕДОБАНК», ПАТ КБ «ПриватБанк», ПАТ «Райффайзен Банк Аваль», АТ «БрокБізнесбанк»
Державні інвестиції	ПАТ «Укресимбанк», ВАТ «Ощадбанк», ВАТ АБ «Укргазбанк», АТ «Родовід Банк», ПАТ «АКБ «Київ»
Інвестиції іноземних материнських банків	ПАТ «Промінвестбанк», ПАТ «Альфа-Банк», ВАТ «ВТБ Банк», АКБ «Форум», АКБ «Укрсоцбанк», АТ «ОТП Банк»
Кредити Європейського банку реконструкції та розвитку (ЄБРР)	АКБ «Форум», ПАТ «Райффайзен Банк Аваль», АКБ «Укрсоцбанк», АТ «ОТП Банк», ПАТ «Укрсиббанк»
МФК	ПАТ «Райффайзен Банк Аваль»
Інші інвестори	ВАТ КБ «НАДРА»

Джерело: [1]

Важливим є метод реструктуризації, що пов'язаний з управлінням активами. В. Марчук зазначає, що «ефективно розв'язати проблему управління проблемними активами банків на пізніх стадіях роботи із заборгованістю можна також шляхом передачі (продажі) проблемних активів пов'язаній фінансовій компанії на засадах оптимізації балансу (SPV onshore/offshore) [11].

Наступним методом фінансової реструктуризації є управління ліквідністю банківської установи і дотримання нормативів НБУ, а також, у цілому, управління пасивами банку.

Реструктуризація боргу дебіторів є класичним методом фінансової реструктуризації банку, адже він має чітке визначення та достатнє законодавче обґрунтування.

Досить актуальним нововведенням в кредитній політиці банку, як зазначають науковці [14], стала повторна реструктуризація. Основним принципом повторної реструктуризації є поступове виведення позичальника на повний платіж, у тому числі, з використанням адаптаційного періоду, виходячи з їхнього реального фінансового стану.

Залучення субординованого капіталу є важливим методом реструктуризації банку. З метою підвищення рівня капіталізації банків у період фінансової кризи були ухвалені законодавчі норми, які давали змогу банкам враховувати до 1 січня 2012 р. суму коштів, залучених на умовах субординованого боргу, які зараховувалися до регулятивного капіталу банку, у розмірі не більше від 100% основного капіталу банку. В докризовий період, норма була до 50% [15].

Другим важливим видом реструктуризації банків, як нами зазначено вище, є реорганізація. За визначенням ЗУ «Про банки і банківську діяльність», реорганізація банку – це злиття, приєднання, виділення, поділ банку, перетворення його організаційно-правової форми, наслідком яких є передача, прийняття його майна, коштів, прав та обов'язків правонаступникам [16].

І. Бланк подає наступне трактування реорганізації – це майнова трансформація окремих господарюючих суб'єктів, яка супроводжується перетворенням їх організаційно-правового статусу з метою більш ефективного здійснення господарської діяльності [2].

В свою чергу Н. Копилук визначає економічний зміст понять злиття, поглинання та приєднання у банківській діяльності наступним чином [10]:

«- злиття – це форма добровільного припинення діяльності двох або більше банків юридичних осіб з універсальним правонаступництвом з передаванням усіх активів прав та зобов'язань новоствореному банку правонаступнику в обмін на його корпоративні права з метою збільшення масштабів діяльності та зростання вартості банку правонаступника;

- приєднання – це форма добровільного припинення діяльності одного або декількох банків як юридичних осіб з універсальним правонаступництвом, з передачею належних їм активів, прав та зобов'язань банку- правонаступнику без зміни його юридичного статусу;

- поглинання – це ворожа форма реорганізації банків, яка передбачає операції аквізиції і супроводжується купівлею корпоративних прав з метою одержання рівноправного, переважаючого або домінуючого рівня корпоративного контролю над банком, що підлягає реорганізації».

Серед нетипових для банківського ринку України методів реорганізації є левериджований викуп. Leveraged buy-out (LBO, прокредитований викуп, левериджований викуп) – інструмент фінансування, який передбачає придбання контрольного пакета акцій (часток) компанії за рахунок позикових коштів (в першу чергу банківських кредитів) [17]. Світова практика показує, що як джерело позикових ресурсів можуть використовуватися не тільки банківські кредити, але і випуск облігацій. Активи компанії, що поглинається, стають предметом застави за кредитом LBO, а сам кредит може погашатися за рахунок доходів придбаної структури.

Висновки з проведеного дослідження. Отже, застосування того чи іншого виду або методу реструктуризації залежить від концепції, стадії та інноваційності розвитку банківської системи, достатності нормативно-правового регулювання втілюваних заходів, можливості і потреби застосування до конкретної банківської установи, ступеню довіри банківського менеджменту до вибраних дій. Розвиток антикризових реструктуризаційних процесів, в першу чергу, залежить від банківського пруденційного нагляду, який проводить ЦБ.

Бібліографічний список

1. Афанасьєва О. Особливості антикризового управління в банках України / О. Афанасьєва // Економічний простір : [зб. наук. праць] / Придніпровська державна академія будівництва та архітектури. – Дніпропетровськ, 2010. – № 38. – С. 89-99.
2. Бланк И.А. Управление финансовой безопасностью предприятия : [учебн. пособие] / И.А. Бланк. – К. : Эльта, 2009. – 777 с.
3. Базілінська О.Я. Фінансовий менеджмент підприємств: фінансова реструктуризація та конкурентоспроможність підприємств / О.Я. Базілінська // Культура народів Причорномор'я. – 2006. – № 86. – С. 19-20.
4. Гамалій В.Ф. Регуляторні заходи щодо пом'якшення впливу світової економічної кризи на національне господарство України / В.Ф. Гамалій, О.В. Ткачук, М.М. Загребя // Часопис економічних реформ. – 2013. – № 4(12). – С. 13-19.
5. Гланц В.Н. Податкове регулювання банківської діяльності : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / В.Н. Гланц. – Суми, 2013. – 22 с.
6. Дорофєєва Г.А. Реструктуризація підприємств як стратегічна альтернатива подолання кризових явищ в економіці / Г.А. Дорофєєва // Економіка промисловості. – 2010. – № 3. – С. 85-93.
7. Костоґриз В. Аспекти антикризового управління банківською діяльністю в Україні / В. Костоґриз // Економічний аналіз. – 2010. – Вип. 7. – С. 157.
8. Корнєєв В.В. Антикризовий менеджмент стабілізації фінансових ринків / В.В. Корнєєв // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : збірник тез доповідей XII Всеукраїнської науково-практичної конференції (12–13 листопада 2009 р.) : у 2 т. / Державний вищий навчальний заклад “Українська академія банківської справи Національного банку України”. – Суми, 2009. – Т. 1. – С. 69-73.

9. Кравчук Г.В. Фінансове забезпечення банківської системи України / Г.В. Кравчук, В.В. Ясковець // Вісник ЖДТУ. – 2013. – № 1(63). – С. 266-269.
10. Копилюк Н. Ю. Механізм реорганізації банків в умовах фінансової нестабільності : дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.08 / Копилюк Назар Юрійович. – Львів, 2013. – 221 с.
11. Марчук В.П. Шляхи поліпшення управління проблемними активами банківської системи України / В.П. Марчук // Ефективна економіка : [електронне наукове фахове видання]. – 2011. – № 9 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua>.
12. Управління реструктуризацією фінансових посередників в економіці України / [Реверчук С.К., Ковалюк А.О., Яворська Т.В. та ін.] ; за наук. ред. д.е.н. С.К. Реверчука. – Львів : Видавництво «Растр-7», 2011. – 280 с.
13. Supervisory Guidance on Dealing with Weak Banks / Basel Committee on Banking Supervision. Report of the Task Force on Dealing with Weak Banks. – 2002. – March [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.bis.org/publ/bcbs88.pdf>.
14. Розвиток механізму функціонування банківської системи України під впливом іноземного капіталу : [звіт про НДР] / [Єпіфанов А.О., Башлай С.В., Щербина Т.В. та ін.] / Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України». Державний реєстраційний № 0107U0123112. – Суми, 2011. – 45 с.
15. Про внесення змін до деяких законів України з метою подолання негативних наслідків фінансової кризи : Закон України від 23 червня 2009 р. № 1533-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.
16. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 7 грудня 2000 р. № 2121-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>.
17. Пятницкая Л.Е. Рынок LBO: Теоретические предпосылки, современное состояние и перспективы / Л.Е. Пятницкая // Финансы и кредит. – 2007. – № 36. – С. 27-33.

References

1. Afanasieva, O. (2009), "Features of crisis management in banks of Ukraine", *Ekonomichnyi prostir*, Dnipropetrovsk, Ukraine, no. 38, pp. 89-99.
2. Blank, I.A. (2009), *Upravlenie finansovoy bezopasnostiu predpiatiia* [Management of enterprise financial safety], tutorial, Elta, Kiev, Ukraine, 777 p.
3. Bazilinska, O.Ya. (2006), "Financial management of enterprises: financial restructuring and competitiveness of enterprises", *Kultura narodov Prichernomorja*, no. 86, pp. 19-20.
4. Hamalii, V.F., Tkachuk, O.V. and Zahreba, M.M. (2013), "Regulatory measures to mitigate the impact of the global economic crisis on the national economy of Ukraine", *Chasopys ekonomichnykh reform*, no. 4(12), pp. 13-19.
5. Hlants, V.N. (2013), "Tax regulation of banking activities", Thesis abstract of Cand. Sc. (Econ.), 08.00.08, Sumy, Ukraine, 22 p.
6. Dorofieieva, H.A. (2010), "Restructuring of enterprises as strategic alternative of overcoming of the crisis phenomena is in an economy", *Ekonomika promyslovosti*, no. 3, pp. 85-93.
7. Kostohryz, V. (2010), "Aspects of crisis management of banking in Ukraine", *Ekonomichnyi analiz*, Iss. 7, p. 157.
8. Kornieiev, V.V. (2009), "Anti-crisis management of the stabilization of financial markets", *Problemy i perspektivy rozvytku bankivskoi systemy Ukrainy. Zbirnyk tez dopovidei XII Vseukrainskoi naukovopraktychnoi konferentsii* [Problems and prospects of development of the banking system of Ukraine. Collection of abstracts of the XIIth All-Ukrainian scientific and practical conference], (Sumy, 12-13 November 2009), Vol. 1, pp. 69-73.
9. Kravchuk, H.V. and Yaskovets, V.V. (2013), "Financial providing of the banking system of Ukraine", *Visnyk ZhDTU*, no. 1(63), pp. 266-269.
10. Kopyliuk, N.Yu. (2013), "A mechanism of reorganization of banks is in the conditions of financial instability", Diss. of Cand. Sc. (Econ.), 08.00.08, Lviv, Ukraine, 221 p.
11. Marchuk, V.P. (2011), "Ways of improvement of management of problem assets of the banking system of Ukraine", *Efektivna ekonomika : [elektronne naukove fakhove vydannia]*, no. 9, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua> (access date September 09, 2017).
12. Reverchuk, S.K., Kovaliuk, A.O., Yavorska, T.V. et al. (2011), *Upravlinnia restrukturyzatsiieiu finansovykh poserednykiv v ekonomitsi Ukrainy* [A management restructuring of financial mediators is in the economy of Ukraine], Vydavnytstvo «Rastr-7», Lviv, Ukraine, 280 p.
13. Supervisory Guidance on of Dealing of with of Weak Banks, available at: <http://www.bis.org/publ/bcbs88.pdf> (access date September 29, 2017).
14. Yepifanov, A.O., Bashlai, S.V., Shcherbyna, T.V. et al. (2011), *Rozvytok mekhanizmu funktsionuvannia bankivskoi systemy Ukrainy pid vplyvom inozemnoho kapitalu* [Development of mechanism of functioning of the banking system of Ukraine is under act of foreign capital], Sumy, Ukraine, 45 p.

15. Verkhovna Rada Ukrainy (2009), *Pro vnesennia zmin do deiakykh zakoniv Ukrainy z metoiu podolannia nehatyvnykh naslidkiv finansovoi kryzy* [About amendments to some laws of Ukraine to overcome the negative effects of the financial crisis], Zakon Ukrainy dated 23.06.2009 no. 1533-VI, available at: <http://zakon4.rada.gov.ua> (access date September 08, 2017).

16. Verkhovna Rada Ukrainy (2000), *Pro banky i bankivsku diialnist* [About banks and banking], Zakon Ukrainy dated 07.12.2000 no. 2121-III, available at: <http://zakon1.rada.gov.ua> (access date September 08, 2017).

17. Piatnitskaia, L.E. (2007), "LBO market: Theoretical background, current state and prospects", *Finansy i kredit*, no. 36, pp. 27-33.

Буряк П.Ю. РЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ БАНКІВ В УМОВАХ КРИЗИ

Мета. Обґрунтування теоретичних, методологічних положень і практичних рекомендацій щодо основних засад реструктуризації банків та їх діяльності в умовах кризи.

Методика дослідження. В основу досліджень роботи покладені як загальнонаукові (аналіз, спостереження), так і спеціальні методи пізнання, зокрема: методи аналізу і спостереження використані для дослідження основних засад реструктуризації банків. Методи пізнання використані для обґрунтування процесу реструктуризації банків, як одного із шляхів ефективного реалізації антикризових заходів та шляхів оздоровлення економіки загалом.

Результати. Виявлено, що у діяльності банків під час фінансово-економічних криз виникають несподівані проблеми. Доведено, що світова рецесія, яка розпочалася в 2007 р. та призвела до фінансово-економічної і, в тому числі, банківської кризи 2008-2010 рр. в Україні, є причиною і, водночас, передумовою таких наслідків, як банкрутство банків, втрати ними платоспроможності, ліквідності, наростання кількості негативно класифікованих активів та, в цілому, кредиторської і дебіторської заборгованості. Обґрунтовано, що за таких умов на сучасному етапі розвитку ринкових відносин щораз частіше виникають умови для використання реструктуризації як одного зі шляхів оздоровлення економіки.

Серед основних видів реструктуризації банків в умовах кризи виокремлено фінансову та корпоративну реструктуризацію. Зроблено висновок про те, що застосування того чи іншого виду або методу реструктуризації залежить від концепції, стадії та інноваційності розвитку банківської системи, достатності нормативно-правового регулювання втілюваних заходів, можливості і потреби застосування до конкретної банківської установи, ступеня довіри банківського менеджменту до вибраних дій.

Наукова новизна. Визначено процес реструктуризації банків, як один із шляхів ефективного реалізації антикризових заходів та шляхів оздоровлення економіки загалом.

Практична значущість. Результати дослідження можуть бути запропоновані для впровадження у банківському секторі, що сприятиме його ефективному розвитку.

Ключові слова: банківська система, банківський менеджмент, фінансово-економічна криза, реструктуризація, фінансова реструктуризація, корпоративна реструктуризація.

Buriak P.Yu. RESTRUCTURING OF BANKS IS IN THE CONDITIONS OF CRISIS

Purpose is ground of theoretical, methodological positions and practical recommendations in relation to basic principles of restructuring of banks and them activity in the conditions of crisis.

Methodology of research. In basis of researches works are fixed both scientific (analysis, supervision) and special, methods of cognition. The methods of analysis and supervision are used for research of basic principles of restructuring of banks. The methods of cognition are used for the ground of process of restructuring of banks, as one of ways of effective realization measures and ways of making healthy of economy on the whole.

Findings. It is marked that in activity of banks during financial and economic crisis there are unexpected problems. It is well-proven that a world recession, which began in 2007 and resulted in financial and economic and, in a that number, bank crisis 2008-2010 in Ukraine, is reason and, at the same time, pre-condition of such consequences, as bankruptcies of banks, loss, by them solvency, liquidity, growth of amount of the negatively classified assets and, on the whole, creditor and debtor debt.

Grounded, that on such conditions on the modern stage of development of market relations each time more frequent there are terms for the use of restructuring as one of ways of making healthy of economy. Among the basic types of restructuring of banks in the conditions of crisis the financial and corporate restructuring is selected.

A conclusion is done that application of that or other kind or method of restructuring depends on conception, stage and innovative development of the banking system, normatively legal adjusting of the incarnated measures, possibility and necessity of application, to concrete bank establishment, to the degree of trust of bank management to the chosen actions.

Originality consists in the lineation of process of restructuring of banks, as one of ways of effective realization measures and ways of making healthy of economy on the whole.

Practical value. Research results can be offered for introduction in a bank sector which will promote him to effective development.

Key words: banking system, bank management, financial and economic crisis, restructuring, financial restructuring, corporate restructuring.

Буряк П.Ю. РЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ БАНКІВ В УСЛОВИЯХ КРИЗИСА

Цель - обоснование теоретических, методологических положений и практических рекомендаций относительно основных принципов реструктуризации банков и их деятельности в условиях кризиса.

Методика исследования. В основу исследований работы положены как общенаучные (анализ, наблюдение), так и специальные методы познания. Методы анализа и наблюдения использованы для

исследования основных принципов реструктуризации банков. Методы познания использованы для обоснования процесса реструктуризации банков, как одного из путей эффективной реализации антикризисных мероприятий и путей оздоровления экономики в целом.

Результаты. Отмечено, что в деятельности банков во время финансово-экономических кризисов возникают неожиданные проблемы. Доказано, что мировая рецессия, которая началась в 2007 г. и привела к финансово-экономическому и, в том числе, банковскому кризису 2008–2010 гг. в Украине, является причиной и, в то же время, предпосылкой таких последствий, как банкротство банков, потери ими платежеспособности, ликвидности, нарастания количества негативно классифицированных активов и, в целом, кредиторской и дебиторской задолженности.

Обоснованно, что при таких условиях на современном этапе развития рыночных отношений каждый раз чаще возникают условия для использования реструктуризации как одного из путей оздоровления экономики. Среди основных видов реструктуризации банков в условиях кризиса выделена финансовая и корпоративная реструктуризация.

Сделан вывод о том, что применение того или другого вида или метода реструктуризации зависит от концепции, стадии и инновационности развития банковской системы, достаточности нормативно-правового регулирования воплощаемых мероприятий, возможности и потребности применения к конкретному банковскому учреждению, степени доверия банковского менеджмента к выбранным действиям.

Научная новизна заключается в очерчивании процесса реструктуризации банков, как одного из путей эффективной реализации антикризисных мероприятий и путей оздоровления экономики в целом.

Практическая значимость. Результаты исследования могут быть предложены для внедрения в банковском секторе, который будет способствовать его эффективному развитию.

Ключевые слова: банковская система, банковский менеджмент, финансово-экономический кризис, реструктуризация, финансовая реструктуризация, корпоративная реструктуризация.